

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

СТРУЧНО-НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА СА
МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ

ДАНИ ДЕФЕКТОЛОГА СРБИЈЕ
ЗЛАТИБОР, СРБИЈА 21-24.ФЕБРУАР 2019.

Друштво дефектолога Србије

Универзитет у Београду - Факултет за специјалну
едукацију и рехабилитацију

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

СТРУЧНО-НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ

ДАНИ ДЕФЕКТОЛОГА СРБИЈЕ
ЗЛАТИБОР, СРБИЈА 21-24.ФЕБРУАР 2019.

**ДАНИ ДЕФЕКТОЛОГА СРБИЈЕ
ЗЛАТИБОР, 21-24.ФЕБРУАР 2019.**

Издавач

Друштво дефектолога Србије, Косовска 8/1, Београд

Штампа

ПМ плус Д.О.О., 22.октобра 8а, Београд

За организатора

Синиша Ранковић , председник УО Друштва дефектолога Србије
Проф.др Снежана Николић, декан - ФАСПЕР

Организатори

Друштво дефектолога Србије
Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

Организациони одбор

Маја Матовић
Драгана Пашћан
Милка Лековић
Слободан Банковић
др Стеван Несторов
Драган Роловић
Снежана Чарапић

Програмски одбор

проф.др Весна Вучинић
проф.др Славица Голубовић
проф.др Александра Грбовић
проф.др Дејана Боуилет
проф.др Гордана Николић
проф др Мирослав Вранкић
проф.др Горан Јованић
доц.др Харис Мемишевић
доц.др Златко Буквић
доц.др Миа Шешум
доц.др Слободан Банковић
доц.др Милица Ковачевић
доц.др Милосав Адамовић
др Зорица Поповић
др Стеван Несторов

Генерални секретар

мр Миодраг Недељковић

Технички секретар

Горана Киковић

Секретар за финансије

Радомир Лековић

Технички уредник

мр Миодраг Недељковић

Тираж 500

ИСБН

САДРЖАЈ

ПРОГРАМ РАДА	7
УВОДНА ИЗЛАГАЊА.....	25
ПЛЕНАРНА ИЗЛАГАЊА	34
ОБРАЗОВАЊЕ 1	58
ОБРАЗОВАЊЕ 2.....	77
ЗДРАВСТВО И РЕХАБИЛИТАЦИЈА.....	99
РАДИОНИЦЕ 1	118
ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ 1	124
ТРИБИНА РАЗВОЈНОГ ЦЕНТРА.....	140
ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ 2	142
СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ПРЕВЕНЦИЈА / ТРЕТМАН ПОРЕМЕЋАЈА ПОНАШАЊА	164
ОБРАЗОВАЊЕ 3	180
РАДИОНИЦЕ 2	199
ПОСТЕР 1	207
ПОСТЕР 2	222
ПОСТЕР 3	239
ЗАКЉУЧЦИ И ЗАТВАРАЊЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ	254
ИНДЕКС АУТОРА.....	255

АРТИКУЛАЦИОНЕ СПОСОБНОСТИ, ФОНЕМСКИ СЛУХ И НЕКИ ЕЛЕМЕНТИ ФОНОЛОШКЕ СВЕСНОСТИ КОД ПЕТОГОДИШЊЕ ДЕЦЕ*

Славица М. Голубовић, Невена Р. Јечменица

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

Циљ овог истраживања је процена *фонемског слуха и елемената фонолошке свесности*, као и утврђивање *артикулационих способности код деце предшколског узраста*. Испитивани узорак чини 50 деце, узраста од пет до шест година, од тога 30 (60%) дечака и 20 (40%) девојчица. Истраживање је спроведено током 2018. године у оквиру предшколских установа у Београду. За процену способности артикулације гласова коришћен је „Глобални артикулациони тест“ (Костић, Владисављевић и Поповић, 1983), док су за процену језичких способности коришћени „Тест за испитивање разликовања фонема“ (Костић, Владисављевић и Поповић, 1983) и „Тест фонолошке свесности-ФОНТ (Суботић, 2011).

Процена способности артикулације гласова је показала да сва деца из узорка правилно изговарају 17 од 30 гласова српског језика и то: А, Е, И, О, У, П, Б, Т, Д, К, Г, Ф, В, Х, Ј, М и Н. Утврђено је да деца у просеку правилно изговарају 27 (SD = 2,54) гласова, док 21 дете (42%) правилно изговара свих 30 гласова српског језика. Такође смо утврдили да 46% деце супституише неке од гласова, 26% деце испољава дисторзије, док су омисије гласова најређе (2%). На задацима процене *фонемског слуха* деца су у просеку била успешна на 33 од 40 задатака дискриминације фонемских парова, при чему се најчешће неправилно дискриминишу парови фонема: С-З; Л-Р; С-Ш и У-И. Са узрастом деце повећавао се и број тачних одговора на задацима *фонемског слуха* ($r = 0,41$; $p < .05$).

Највећи успех на тесту *фонолошке свесности* деца су остварила на задацима: *спајања слогова, слововне сегментације, идентификовања почетног фонема и препознавања филме* (72%-99.6% успешности), док је успех на задацима *фонемске сегментације и идентификовања завршног фонема* нешто нижи (47%-54% успешности). На задацима *елиминације почетног фонема и фонемске супституције (почетни фонем)*, деца из нашег узорка су остварила најнижи резултат (18%-41% успешности), што упућује на закључак да фонолошке способности које укључују *елиминацију и манипулацију* фонемама представљају више нивое фонолошког развоја и јављају се на старијем узрасту. Упркос слабијем постигнућу деце на задацима *фонемске супституције (почетног фонема)*, утврђено је да се једино код овог задатка са узрастом деце повећавао број тачних одговора ($r = 0,35$; $p < .05$).

Компарација броја утврђених дисторзија, супституција и омисија на задацима *процене квалитета изговора*, као и успешности на задацима *фонолошке свесности* у односу на пол није показала статистички значајне разлике у датом узорку ($p > .05$). На задацима *фонемског слуха*, само у оквиру три фонемска пара су утврђене статистички значајне разлике у односу на пол ($p < .05$) (И-У, М-Б и Л-Љ).

Кључне речи: артикулационе способности, фонемски слух, фонолошка свесност, језички развој

* Рад је проистекао из пројекта ИО 178027 (2011-2019) чију реализацију финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

ARTICULATION ABILITIES, PHONEMIC HEARING AND SOME ELEMENTS OF PHONOLOGICAL AWARENESS IN FIVE-YEAR OLD CHILDREN

Slavica M. Golubović, Nevena R. Ječmenica

University of Belgrade- Faculty of special education and rehabilitation*

The aim of this study is the assessment of *phonemic hearing* and *phonological awareness* elements, as well as the determination of articulation abilities in pre-school children. The sample consisted of 50 children, aged five to six years, of whom 30 (60%) boys and 20 (40%) girls. The research was conducted in 2018. within preschool institutions in Belgrade. The "*Global Articulation test*" (Kostić, Vladisavljević & Popović, 1983) was used to assess the ability of articulation of phonemes, while "*Test for phonemes differentiation*" (Kostić, Vladisavljević & Popović, 1983) and "*Phonological awareness test-FONT*" (Subotić, 2011) were used to assess language abilities.

The assessment of the ability to articulate phonemes has shown that all of the children in the sample correctly pronounce 17 of 30 phonemes in Serbian language: A, E, I, O, U, P, B, T, D, K, G, F, V, H, J, M and N. It was found that children correctly pronounce 27 (SD = 2.54) phonemes on average, while 21 children (42%) correctly pronounce all 30 phonemes of Serbian language. We also found that 46% of children *substitute* some of the phonemes, 26% of children show *distortions*, while omissions of phonemes are the rarest (2%). On the *phonemic hearing* assessment, children were on average successful on 33 of the 40 tasks of phonemic pairs differentiation, with the most common incorrectly discriminating phonemic pairs: S-Z; L-R; S-Š and U-I. The number of accurate responses in *phonemic hearing* tasks increased with the age of children ($r = 0.41$; $p < .05$).

The greatest achievement on *phonological awareness test* children achieved on tasks: *merge syllables*, *syllable segmentation*, *identifying initial phoneme*, *recognition rhymes* (72% -99.6% of the performance), while the success on the *phonemic segmentation* and *identifying the final phonemes* tasks were slightly lower (47% - 54% of the performance). On the tasks of *elimination of the initial phoneme* and *phonemic substitution* (the initial phoneme), children from our sample achieved the lowest score (18% -41% of the performance), suggesting that the *phonological abilities* that involve *elimination* and *manipulation* of the phonemes represent higher levels of phonological development and occur on older age. Despite the lower achievement of children in *phonemic substitution tasks* (initial phonemes), it was found that only in this task number of points increased with age ($r = 0.35$; $p < .05$). Comparison of the number of determined distortions, substitutions and omissions on the *assessing the quality of pronunciation* task, as well as the performance in the tasks of *phonological awareness* in relation to gender did not show a statistically significant difference in our sample ($p > .05$). On *phonemic hearing* task, only within the three phonemic pairs were statistically significant differences in relation to gender ($p < .05$) (I-U, M-B and L-Lj).

Key words: articulation abilities, phonemic hearing, phonological awareness, linguistic development